

โครงการปลูกข้าวเพื่อบริโภคในสหกรณ์นิคมอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

1. ความเป็นมาและภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ

โครงการปลูกข้าวเพื่อบริโภคในสหกรณ์นิคมอ่าวลึก เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงมีพระราชดำริเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2530 ณ พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์นิคมส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพหลัก และต้องทำการซื้อข้าวจากแหล่งอื่นมาบริโภค จึงทรงมีพระราชดำริให้เกษตรกรในพื้นที่ซึ่งเคยทำนามาก่อนและได้เลิกร้างไปเนื่องจากฝนทิ้งช่วงได้ทำนาปลูกข้าวเพื่อบริโภคกันเองในกลุ่มสมาชิกสหกรณ์นิคม โดยจะจัดให้มีโรงสีข้าวขนาดเล็กครบวงจร

จากพระราชดำริดังกล่าว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งเป็นหน่วยประสานงาน จึงได้ร่วมกับส่วนราชการต่างๆ คือ กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการปกครอง และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักที่จะดำเนินการร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่เขตสหกรณ์นิคมอ่าวลึกทำการปลูกข้าวเพื่อบริโภคครบวงจร โดยมีภารกิจของแต่ละหน่วยงานดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ทำการสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่สหกรณ์นิคมอ่าวลึก สหกรณ์นิคมปลายพระยา และสหกรณ์นิคมปากน้ำ รวม 355 ครัวเรือน เมื่อเดือนมิถุนายน 2531 และจากนั้นก็ได้ร่วมกันทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานต่างๆ เช่น จัดหารถไถเดินตาม ขอมือแปลงไฟฟ้า และจัดหาเครื่องสีข้าว เป็นต้น

2. กรมชลประทาน ได้ทำการสำรวจและออกแบบระบบชลประทานเพื่อจัดหาแหล่งน้ำให้เกษตรกร โดยทำการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาด 3.2 ล้านลูกบาศก์เมตร ที่บ้านปากหยา หมู่ที่ 3 ตำบลปลายพระยา อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ในวงเงิน 26,800,800 บาท ก่อสร้างในช่วงปี 2533-2534 จากนั้น ในปี 2534 ก็ทำการออกแบบและก่อสร้างระบบส่งน้ำสู่พื้นที่ของเกษตรกรเป้าหมาย โดยใช้เงินงบประมาณ 28,059,400 บาท และในปี 2535 ใช้งบประมาณต่อเนื่องอีก 16,857,415 บาท

ในการสร้างระบบชลประทานนั้น ได้ทำการจ่ายผลตอบแทนอาสินชดเชยให้กับเกษตรกรที่ถูกน้ำท่วมพื้นที่ทำกิน 21 ราย เป็นเงิน 7,758,829 บาท รวมทั้งจ่ายค่าชดเชยที่ดินทำกินจากงบประมาณ กปร. ให้อีก 1,146,160 บาท ในปี 2533 ส่วนคลองส่งน้ำนั้น กรมชลประทานได้จ่ายค่าผลตอบแทนและรื้อถอนไปเป็นเงิน 6,033,615 บาท ในปี 2535 และจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำรวม 7 กลุ่ม จำนวน 147 ครัวเรือน ในปี 2538 ดังมีรายชื่อในภาคผนวก ก.

ต่อมาในปี 2542 ได้ทำการก่อสร้างคันคูน้ำเข้าแปลงนาหรือคลองไส้ไก่เสร็จสมบูรณ์ในเดือนกรกฎาคม 2542

3. กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการทดลองวิจัยหาพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมตั้งแต่ปี 2537 โดยศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง และสถานีทดลองข้าวกระบี่ สรุปผลได้ดังนี้

ด้านการวิจัยพันธุ์ข้าว ประกอบด้วย

- พันธุ์ข้าวนาสวนพันธุ์ข้าวหนัก พบว่าพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมได้แก่ พันธุ์ กข.13 นางพญา 32 แก่นจันทร์ ลูกแดง เพ็ญน้ำ และเล็บนก
- พันธุ์ข้าวนาสวนพันธุ์ข้าวเบา พบว่าพันธุ์ที่เหมาะสมได้แก่ พันธุ์ กข.7 เหลือง 152 ตำแม่ไพร ข้าวเบตง KGT 7359-4-3-1 และ BKN 6840- 3KGT-97
- พันธุ์ข้าวไร่ที่เหมาะสมได้แก่ พันธุ์ภูเมืองหลวง ดอกพะยอม กระเหรียง และดอกไม้ไพร

การวิจัยด้านเขตกรรม ได้ดำเนินการทดสอบการทำนาหว่านเปรียบเทียบ

การวิธีปักดำ และทดสอบการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิต

นอกเหนือจากภาระงานด้านวิจัยแล้ว กรมวิชาการเกษตรได้ทำการส่งเสริมการปลูกข้าวมาตั้งแต่ปี 2531 ซึ่งระบบชลประทานยังไม่แล้วเสร็จ โดยได้จัดหาพันธุ์ข้าวมาให้จัดทำแปลงสาธิต โดยกรมชลประทานจัดหาเครื่องสูบน้ำให้เกษตรกร และต่อมาได้จัดหาพันธุ์ข้าวให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องตลอดมา

4. กรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ได้เข้ามามีส่วนส่งเสริมการปลูกข้าวอย่างเด่นชัดตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมา โดยจัดนิทรรศการการทำนา และปลูกพืชหลังฤดูเก็บเกี่ยว แจกจ่ายพันธุ์ข้าวเล็บนก ข้าวขาวมะลิ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพควบคู่กับปุ๋ยเคมีโดยการจัดแปลงนาสาธิต และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักเพื่อการค้า เช่น ผักบุ้ง แดงร้าน และถั่วฝักยาว โดยปลูกปีละ 2 ครั้ง

5. กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยนิคมสหกรณ์อ่าวลึก ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายจะทำนาลดลงเนื่องจากการปลูกปาล์มน้ำมันจะมีรายได้สูงกว่า จึงได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนเกษตรกรผู้มีอาชีพทำนาโดยการจัดหารถไถแทรกเตอร์ขนาด 85 แรงม้า 1 คัน และรถไถเดินตาม 5 คัน และก่อสร้างอาคารตลาดกลางข้าวเปลือกประจำตำบลขึ้นที่บริเวณใกล้เคียง กับที่ทำการสหกรณ์นิคมปากน้ำ จำกัด ในปี พ.ศ.2539 และได้จัดซื้อรถไถเดินตามเพิ่มอีก 2 คัน ในปี พ.ศ. 2540 รวมเป็น 7 คัน

6. กรมพัฒนาชุมชนและกรมประมง เป็นหน่วยงานที่มีกิจกรรมเสริมรายได้แก่เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายในปี พ.ศ. 2538-39 โดยพัฒนากรอำเภอปลายพระยาแจกจ่ายพันธุ์ไม้ยืนต้น (มังคุดและลองกอง) จำนวน 336 ต้น ส่วนประมงอำเภออ่าวลึกได้แจกจ่ายพันธุ์ปลากินพืชแก่เกษตรกรรวมทั้งสิ้น 19,000 ตัว

2. การจัดตั้งโรงสีข้าวพระราชทาน

ในส่วนของการจัดตั้งโรงสีข้าวนั้น กองเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร เป็นผู้ดำเนินการขออนุมัติงบประมาณจากสำนักงานกปร.เพื่อจัดสร้างอาคารโรงสีข้าวและยุ้งฉางเก็บข้าวเปลือกขนาด 100 ตัน แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2534 โดยได้รับบริจาคที่ดิน 1 ไร่ สำหรับสร้างโรงสีข้าวจาก นางเฟื่อง บางโสก ราษฎรหมู่ที่ 1 ตำบลปากน้ำ อำเภอปลายพระยา สหกรณ์นิคมอ่าวลึก ดำเนินการถมดิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สนับสนุนงบประมาณทาสีและตกแต่งอาคาร และประสานงานการขอขยายเขตไฟฟ้าต่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดกระบี่ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ ในปี พ.ศ. 2534 และกรมวิชาการเกษตรได้จัดหาเครื่องสีข้าวและเครื่องนวดข้าวให้ด้วย

สำหรับการดำเนินงานของโรงสีข้าวนั้น สหกรณ์นิคมปากน้ำ จำกัด เป็นผู้บริหารกิจการ ซึ่งในระยะแรกประสบกับการขาดทุนเนื่องจากประสิทธิภาพของเครื่องสีข้าวไม่ดีพอ ดังนั้นต่อมาในปีช่วงปลายปี พ.ศ. 2537 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงได้ประสานงานกับเอกชนรายหนึ่ง คือ คุณฮึง เทียวเต็ก ได้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินจำนวน 150,000 บาท เพื่อให้สหกรณ์นิคมปากน้ำ จำกัด นำเงินไปจัดซื้อเครื่องสีข้าวที่มีประสิทธิภาพสูงซึ่งมีกำลังผลิตวันละ 3 เกวียน ใช้มอเตอร์ขนาด 10 แรงม้า และเริ่มใช้งานตั้งแต่เดือนมีนาคม 2538 เป็นต้นมา ปรากฏว่า เครื่องสีข้าวมีประสิทธิภาพสูงสามารถสีข้าวเปลือก 100 กิโลกรัม ได้ข้าวสาร 67-68 กิโลกรัม รำหยาบ 4 กิโลกรัม รำละเอียด 3 กิโลกรัม และปลายข้าว 1 กิโลกรัม และได้บริการสีข้าวให้แก่เกษตรกรตั้งแต่นั้นมา จนถึงปัจจุบัน ภายใต้การบริหารจัดการของสหกรณ์นิคมปากน้ำ จำกัด อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่

3. รายงานผลการดำเนินงานในปี 2553/2554

3.1 การปลูกข้าว

ในปี 2553 มีสมาชิกทำนา จำนวน 32 ครอบครัว มีพื้นที่ปลูกข้าวรวม 172 ไร่ เกษตรกรปลูกข้าวเพิ่มขึ้น โดยพันธุ์ข้าวที่ปลูกเกษตรกรได้เปลี่ยนมาปลูกเป็นข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ผลผลิตที่ได้ประมาณ 35 ถึงต่อไร่

ภายหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวแล้วเกษตรกรมีการปลูกผักสวนครัว จำนวน 11 ครอบครัว มีพื้นที่ปลูกรวม 30 ไร่ โดยได้รับเมล็ดพันธุ์จากเกษตรอำเภอปลายพระยา เช่น ข้าวโพด ถั่วฝักยาว แตงร้าน และเกษตรกรก็ยังได้รับการสนับสนุนปุ๋ยเคมี และปุ๋ยน้ำชีวภาพ จากเกษตรอำเภอปลายพระยาด้วย

เกษตรกรที่ไม่ได้ทำนาก็จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างอื่น เช่น ขุดบ่อเลี้ยงปลาน้ำจืด ปลูกพืชต่างๆ เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ทุเรียน เงาะ ลองกอง ฯ

3.2 ผลการดำเนินงานของโรงสีข้าวในปี พ.ศ. 2553 / 2554

ในช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553 ถึง เดือนกันยายน 2554 มีรายละเอียดดังนี้

รายรับของโรงสีข้าวประกอบด้วย

- ค่าจ้างสีข้าวเปลือก เป็นเงิน 960 บาท
 - ขายรำ 2,506 กิโลกรัม รวมเป็นเงิน 16,262 บาท
- รวมเป็นรายรับทั้งสิ้น 17,222 บาท

ค่าใช้จ่ายของโรงสีประกอบด้วย ค่าจ้าง ค่าซ่อมแซม และค่าไฟฟ้า

- ค่าจ้างพนักงาน 1 คน เป็นเงิน 90,760 บาท
- ค่าไฟฟ้า เป็นเงิน 12,942.34 บาท
- ค่าซ่อมแซม เป็นเงิน 30,567 บาท

รวมเป็นรายจ่าย 134,269.34 บาท

ดังนั้น ทางโรงสีจะมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ 117,047.44 บาท ทั้งนี้ เนื่องจากตั้งแต่เดือนกันยายน 2553 – เดือนกรกฎาคม 2554 ทางโรงสีได้ให้บริการสีข้าวโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแก่สมาชิกและบุคคลภายนอก และเดือนสิงหาคม 2554 เป็นต้นมา ทางโรงสีได้คิดค่าบริการสำหรับบุคคลภายนอก เพราะมีบุคคลภายนอกมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น

รูปที่ 1 แสดงที่ตั้งโครงการพัฒนาการปลูกข้าว
นิคมสหกรณ์อ่าวลึก จังหวัดกระบี่

